

ב. במסגרת העסקאות הנוכרות (בסעיף א. לעיל) מכר האוצר לבנק ישראל ביום 30.3.1956 2,250,000 ליש"ט מניות בכורה מצטברות נושאות 4% של חברת החשמל לארץ ישראל בע"מ, והבנק זיכה תמורתן את האוצר בסך 11,340,000 ל"י. ביום 3.4.1956 נמכרו המניות הנ"ל בחזרה לאוצר, והבנק חייב את האוצר בסך 11,340,000 ל"י. בביצוע עסקה זו הסתמך הבנק על הוראה בחוק בנק ישראל (סעיף 46), אשר לפיה רשאי הבנק לקנות או למכור בשוק ניירות ערך של המדינה וכן ניירות ערך אחרים, שהם התחייבות לתשלום במטבע ישראלי ונושאים ריבית קבועה – בתנאי שהבנק ישתמש בסמכותו זו, כל אימת שהדבר נחוץ, לדעת הנגיד, להרחבתם או לצמצומם של אמצעי התשלום.

נגיד בנק ישראל מצדיק את העסקה כדלקמן:

המניות הנדונות של חברת החשמל בהיותן ניירות ערך שהוצאו בישראל ע"י חברה ישראלית והנושאים רווחים קבועים ומצטברים של 4% לשנה, הרי הן בבחינת ניירות ערך, שהן התחייבות לתשלום במטבע ישראלי ונושאים ריבית קבועה. כל עוד אין בישראל שוק ניירות ערך מפותח בקנה מדה מקובל בארצות אחרות, הרי רכישת ניירות הערך הנדונות על-ידי קונה מרצון (בנק ישראל) ממוכר מרצון, שבמקרה דגן היא הממשלה, ומהווה רכישה בשוק במשמעות החוק.

לדעת מבקר המדינה לא הלמה העסקה את דרישות החוק: באשר לסוג המניות; ביחס לדרך רכישתן של המניות; ובנוגע לתנאי, שהחוק קובע לשימוש בסמכות לקנות ניירות ערך.

II. חברת השילומים

פעולות הביקורת

כבשנים הקודמות הקיפה הביקורת גם בשנה הנסקרת את שטחי הפעולה של חברת השילומים בארץ ושל המשלחת בגרמניה. בארץ נבדקו הפעולות המסחריות של החברה על כל תהליכיהן; מידת התיאום בהכנת הקניות בין חברת השילומים לבין הרשויות המוסמכות, שמתפקידן מתן הרשיון ליבוא; אופן החזקת הסחורות שבמחסני החברה, סדרי הרישום בהם ותנאי המכירה של סחורות, שהובאו ארצה על חשבון החברה ואוחסנו במחסניה. כן בוקרי ההוצאות המינהליות של החברה; האינצנטר שלה וסדרי רישומי; הנהלים בדבר המשלוחים בדואר הדיפלומטי ודרכי שיתוף הפעולה בין חברת השילומים לבין החשב הכללי והאגף למטבע חוץ במשרד האוצר.

נציגי משרד מבקר המדינה ליד משלחת ישראל בקלן בדקו את אופן הטיפול בפקודות הקנייה, בשים לב במיוחד לעסקאות הגדולות, להסכמי המסגרת עם ספקים מסוימים ולבעיות הקשורות במימון הקניות על חשבון התקציבים של השנים הבאות. כן נבדקו מחירי ההובלה, אופן הטיפול בתביעות נזקים מספקים ומחברות ביטוח וההתפתחות בשטח ארגון העבודה ובניהול החשבונות.

הביצוע של הסכם השילומים

המאזנים הראשונים של חברת השילומים – ליום 31.3.1955 וליום 31.3.1956 – אושרו על ידי רואי החשבונות המוסמכים של החברה ב-16.10.1956 וב-31.10.1956. בדוח השנתי מס' 6 (עמוד 99) תואר הביצוע של הסכם השילומים עד יום 30.9.1955; כאן ניתנים מספרים המשקפים את מצב ביצוע הסכם השילומים עד 30.9.1956. בסעיף (1) ידובר על התשלומים, שנקבעו לתקופה מהתחלת ביצוע ההסכם עד 31.3.1956 – לשנים 1952/53, 1953/54, 1954/55 ו-1955/56 – ועל ניצול סכומים אלה; בסעיף (2) ידובר על התשלומים לשנת 1956/57 ועל הניצול עד 30.9.1956; ובסעיף (3) על ניצול נוסף של הסכם השילומים באמצעות הזמנות על חשבון השנים הבאות, שבביצוען הוחל עוד בשנת 1953.

(1) המצב בגמר שנת הכספים 1955/56

לפי ההסכם הגיע למדינה לתקופה מהתחלת ביצוע ההסכם עד 31.3.1956 סכום כולל של 900 מליון ד"מ. מסכום זה נוצלו 300 מליון ד"מ לתשלום בעד הספקת דלק מספקים באנגליה;

600 מליון ד"מ הנותרים הוקצבו לרכישת סחורות ולתשלום בעד שירותים (הובלה והוצאות ארגוניות).

מהטבלה הבאה אפשר לראות את חלוקת 600 מליון ד"מ לפי הקבוצות שנקבעו בהסכם ואת מידת הניצול של כל מכסה עד 31.3.1956 :

ביצוע הסכם השילומים

במליון ד"מ

קבוצה	פרטים	התשלומים עד 31.3.1956	הניצול על ידי מסירת הזמנות עד 31.3.1956
(א) מתכות ברזיליות ולא-ברזיליות	173	172.5	
(ב) מוצרים של תעשיית עיבוד פלדה (מכונות, מכוניות, ציוד חשמלי וכו')	196.5	195	
(ג) מוצרי התעשייה הכימית ותעשיות אחרות	136	133	
(ד) מוצרי חקלאות	51.5	51	
סיכום ביניים	557.0	551.5	
(ה) שירותים	43	43	
סה"כ	600.0	594.5	

לפי המספרים האלה נוצלו עד 31.3.1956 - 594.5 מליון ד"מ מתוך הסכום הכולל של 600 מליון ד"מ. בזה יש לראות הגברה נוספת בקצב ניצול התשלומים (בסוף שנת הכספים הקודמת נשארו 12 מליון ד"מ בלתי מנוצלים).

(2) ההתפתחות בשנת הכספים 1956/57 עד 30.9.1956

הסכום של 5.5 מליון ד"מ, שלפי הטבלה הנ"ל לא נוצל עד 31.3.1956, צורף לסכום של 250 מליון ד"מ, המהווה את המכסה לשנת הכספים 1956/57. מסך הכול של 255.5 מליון ד"מ נועדו שוב, כמו בשנים הקודמות, 75 מליון ד"מ לתשלום בעד דלק. מתוך 180.5 מליון ד"מ, שנשארו לקניית סחורות ולתשלום בעד שירותים, נוצל בשנת הכספים 1956/57 עד 30.9.1956 סכום של 156.3 מליון ד"מ.

(3) הזמנות על חשבון השנים הבאות

כפי שזכר בדו"ח השנתי מס' 6 (עמ' 100), הוסכם עם הממשלה הגרמנית עוד בשנת 1954/55, שהמשלחת תוכל להזמין סחורות על חשבון ההקצבות בשנים הבאות, בתנאי שהתשלום בעד הזמנות אלה לא יידרש מהאוצר הגרמני לפני זמן הפרעון החל לפי הסכם השילומים; הסכם זה הורחב בחודש יולי 1955 על ידי אישור תכנית מפורטת לקניית אגיות נוספות וציוד תעשייתי לפיתוח הארץ. גם לשנת הכספים 1956/57 אושרו סידורים כלליים המאפשרים הזמנת סחורות על חשבון השנים הבאות.

מימון ההזמנות על חשבון השנים הבאות

הכספים הדרושים למימון הקניות על חשבון ההקצבות של השנים הבאות הושגו על ידי המשלחת ממקורות שונים. בחלק מסוים שימשו כאמצעים זמניים למימון קניות אלה הלוואה של "אירסו", הארגון המטפל ברכוש יהודי ללא יורשים, וחלק מהתמורה בעבור יצוא תוצרת חקלאית מישראל לגרמניה; בעיקר השתמשה המשלחת באשראים, שנתקבלו מספקים ומבנקים. לפי טבע הדברים קשורים אשראים אלה בתשלומי ריבית, שהיוו, נוכח המצב בשוק הכספים בגרמניה, גורם לא

מבוטל בחישוב מחירי הסחורות. עובדה תכנית מפורטת לגביית הריבית, המשתלמת בגרמניה, מהלקוחות בארץ תוך מגמה לכסות את כל ההוצאות הנוספות האלה ומאידך לחלק, במידה שזה נראה מוצדק, את עול הריבית באופן צודק בחוג רחב ככל האפשר של לקוחות. כשאשראי ניתן למימון קנייה מסוימת אחת, שלפי אופיה דורשת אשראי בלאו הכי בשל אורך הזמן של ביצועה – כגון קניית אניות – מוטלת הריבית על אותו המזמין בלבד ; בעוד שהריבית, המשתלמת בעד אשראי כללי לביצוע קניות בכללותן על חשבון השנים הבאות, נגבית מכל הלקוחות לפי הערכת היחס בין סך הכול של הריבית לבין סך הכול של מחירי הסחורות.

פגיעות בעקרונות החסכון והיעילות

א. הבאת סחורות על חשבון החברה

כבשנים הקודמות (ראה דוח שנת מס' 5, עמ' 134 ; ודוח שנת מס' 6, עמ' 100), כן גם בשנה הנסקרת ראתה הביקורת צורך לבדוק מקרים של קניית סחורות, שהיו מיועדות ללקוחות מסוימים, בלא שהלקוחות המיועדים לרכישת הסחורה חתמו על חוזה הזמנה ובלא שנקבעו התנאים הכספיים.

(1) בשנה הנסקרת הועלו שני מקרים מסוג זה :

(א) בחודש נובמבר 1954 הזמינה חברת השילומים על שמה 7,500 טון ברזל יציקה, בשווי של מליון לירה בקירוב. הסחורה הובאה ארצה במשך התקופה פברואר – יוני 1955, ואוחסנה במחסני ערובה של חברת השילומים.

הסחורה נקנתה במסגרת ביצוע תכנית כללית ליבוא ברזל ופלדה, שעובדה בחודש מאי 1954, ונועדה לייצור פלדה במפעל חדש להתכת פלדה בעכו. רק בחודש נובמבר 1956 נקבע, בין חברת השילומים לבין הלקוח המיועד, שבזמן הקרוב יחתם חוזה הקנייה ויעשה הסידור הכספי המתאים.

(ב) במשך התקופה אפריל 1954 – פברואר 1955 קנתה חברת השילומים 12,250 טון ברזל יציקה עשיר בורחן, ששווי מגיע ליותר ממליון וחצי לירה. סחורה זו הובאה עם הגיעה ארצה למחסן הערובה של חברת השילומים.

גם סחורה זו נקנתה במסגרת ביצוע התכנית הכללית ליבוא ברזל ופלדה. הקנייה נעשתה מתוך הנחה, שאחד מהמפעלים הגדולים בארץ, שתצרוכתו בחומר כזה מגיעה ל-3,000 טון בקירוב, לשנה ירכוש אותה במשך שלוש שנים בקירוב.

הביקורת העלתה, שמפעל זה קנה למעשה עד סוף 1956 רק כ-3,000 טון ושללקוחות אחרים רכשו בינתיים קרוב ל-500 טון. כתוצאה מכך, נשארו עדיין במחסני החברה כ-8,700 טון, ששוויים מגיע ליותר ממליון לירות, בלא שנמצאו לקוחות לסחורה זו בשוק המקומי.

(2) בשני המקרים פעלה אמנם חברת השילומים במסגרת התכנית, שעובדו על ידי הגופים המוסמכים ; אף ייתכן, שמבחינה עסקית יתברר, שהקניות היו כדאיות, מאחר שהמחירים של שני המוצרים עלו בינתיים. אולם אף בנסיבות אלו אין זה מן הרצוי, שחברת השילומים תסטה מהעקרון, שיש צורך בעריכת חוזה והסדר כספי מראש בכל מקרה של קניית סחורות, שרק או בעיקר לקוחות מסוימים יכולים להיות מעוניינים בהן.

ב. המבדוק הצף

כשקנתה חברת השילומים את המבדוק הצף, ששווי 3.5 מליון לירה בקירוב, הייתה הכוונה לרכוש את הנכס בעבור המדינה או בעבור גוף, שיקנה אותו מאת המדינה. המבדוק הגיע ארצה בחודש נובמבר 1954, והוחזר על ידי חברת השילומים לחברת "הימה" לפי חוזה מיום 26.12.1954. הבעלות על המבדוק נשארה כל הזמן בידי חברת השילומים, אם כי בחודש ספטמבר 1955 קיבלה חברת השילומים מהחשב הכללי יוכו בעד החשבונות הקשורים למבדוק הצף.

העובדה, שחברת השילומים היא בעלת המבדוק, עשויה לחייב אותה לפקח על ניצולו היעיל של המבדוק מבחינה משקית ועל החזקתו במצב תקין – תפקיד שחברת השילומים לא נועדה לו ואינה מתאימה למלא אותו.

הביקורת עמדה על הצורך, שהבעלות על המבדוק תעבור אל גוף המעוניין בו מבחינה עניינית ושבדרך זו תשוחרר חברת השילומים מאחריותה לנכס זה. בחודש אוקטובר 1956 נקבע, שחברת "שוהם" וחברת "סולל בונה" ירכשו את המבדוק הצף מחברת השילומים.

ממצאי ביקורת שונים

א. דמי הובלה

מראשית הבאתן של סחורות השילומים ארצה משמשים המחירים הבינלאומיים (מחירי ה"קונ-פרנס") יסוד לחישוב דמי ההובלה של מטען כללי. גובה דמי ההובלה של סחורה מסוימת תלוי בסיווגה בסעיף המתאים של תעריפי הקונפרנס. סיווג זה ניתן לעתים קרובות לפירושים שונים בשל קרבתו של סוג סחורה מסוים לסוג אחר. משום כך גודעת חשיבות רבה להגדרה מדויקת של הסחורה ולבדיקה קפדנית של כל סיווג.

נכונות הסיווג של הסחורות, המובאות באניות זרות, נבדקת לפני הפלגת האניות על ידי המשלחת בקלן, ואילו לגבי הסחורות, המובאות באניות ישראליות, נערכת הבדיקה בארץ על ידי חברת השילומים, אחרי שהגיעו המניפסטים. במידה שסחורות מאותו סוג מובאות גם באניות זרות וגם באניות ישראליות, נערכת הבדיקה על ידי חברת השילומים בדרך השוואה בין שני המניפסטים, וכאשר נקבע שוני בסיווג, משמש לחברת השילומים הסיווג במניפסטים של האניות הזרות כסיווג המכריע. נמצא, שבמקרים אלה של שוני בסיווג, יכולה חברת השילומים לדרוש רק בדיעבד מהחברות הישראליות תיקון בהתאם לסיווג של החברות הזרות.

הביקורת הצביעה על העובדה, שבדיקת המניפסטים של חברות האניות הישראליות לאחר מעשה יש בה כדי להוסיף ולגרום חילוקי דעות מתמידים וממושכים. כדי להקטין עד למינימום את הצורך בתיקונים על סמך בדיקות שלאחר מעשה, הציעה הביקורת הנהגת סידורים, שיבטיחו פיקוח נאות על מחירי ההובלה בכל האניות, הן הישראליות והן הזרות, עוד לפני הפלגתן.

המשלחת ניגשה לשיפור המצב על ידי הנהגת הסדר, שלפיו יוגשו לכל חברות האניות, לרבות החברות הישראליות, עוד לפני הפלגת האניות, תיאורי סחורות מדויקים, שבמידת האפשר ימנעו מראש כל ספק בדבר סיווג הסחורות בתעריפים. כן קיבלה המשלחת מומחה לבדיקת דמי הובלה ימית, שמתפקידו לטפל באופן מקצועי בקביעת הסיווג של הסחורות.

ב. סדרי התור בביצוע הקניות

בדו"ח השנתי מס' 6 (עמ' 101) הצביע מבקר המדינה על בעיה, שנתבלטה בפעם הראשונה בשנת 1954/55: הקושי לבצע את כל ההזמנות, שהגיעו לידי המשלחת, מפני שהסכום הכולל של פקודות הקנייה עלה על האמצעים הכספיים, שעמדו לרשות המשלחת בתקופה מסוימת. בדו"ח מס' 6 צוין:

במקרים אלה יש צורך בקביעת תור העדיפויות להזמנות שהוגשו. ברור, שהחלטה על מתן עדיפות צריכה להיות תלויה במספר גורמים ענייניים, כגון: תאריך קבלת ההסכמה של הרשות המוסמכת לביצוע הקניות; אפשרות של חסכון מטבע חוץ אחר על ידי ביצוע ההזמנה בגרמניה; חשיבות הקנייה מבחינת פיתוח הארץ וחיוניות ההזמנה בעד מפעל הלקוח; מצב מיוחד בשוק סחורות מסוים בגרמניה; מציאת מקור מימון זמני על ידי המשלחת. בכל מקרה ומקרה יהיה, כמובן, שונה מספר הגורמים שיובאו בחשבון ומשקלו של כל גורם.

מן הראוי, שלשם קביעת עדיפויות בין ההזמנות

(א) תקבע חברת השילומים, תוך התיעצות ותיאום עם המשלחת, קווים מנחים המפרטים את הגורמים, שיש להתחשב בהם בשעת ההחלטה;

(ב) תדאג חברת השילומים להסדרים המבטיחים בעיני כל הנוגעים בדבר, שכל החלטה תתבסס על התחשבות בגורמים אלה, ושכל החלטה על מתן עדיפות תלויה הנמקה בכתב; כן יש לדאוג לכך, שבמקרה של דחיית ביצוע הזמנה תימסר הודעה מגומקת למזמין.

המצב הכספי החמיר עוד יותר בשנה הנסקרת, וגרם מצד אחד לחוסר בהירות בשטח התקציבי והדגיש מצד אחר ביתר שאת את החשיבות של הבטחת טיפול נאות וענייני בכל ההזמנות. בבדיקת פעולות ההכנה של הקניות הועלו מספר מקרים, שבהם דחתה חברת השילומים ביצוע הזמנות בגלל חוסר תקציב בסעיפי הסחורות הנדונים, בעוד שהיא אישרה באותה התקופה הזמנות אחרות במסגרת אותו הסעיף התקציבי. עקב חוסר רישום מיוחד של כל ההזמנות שנדחו ושל הנמקת הדחייה לא הייתה אפשרות לקבוע, מה היה כל ההיקף של הדחייות, ואם התחשבו בהחלטות על ההזמנות, הן על אלה שנתקבלו והן על אלה שנדחו, באותם הגורמים הענייניים הנמנים לעיל. הביקורת הציעה הנהגת נוהלים, שיבטיחו רישום מדויק ומיוחד של הדחייות; וכן הודעות לרשויות המוסמכות על המצב התקציבי ועל כל שינוי בו, כדי שיוכלו, לפני שיתחילו לדון בבקשות חדשות, לחזור ולטפל באותן ההזמנות, שקודם לכן נדחו בשל חוסר תקציב. חברת השילומים החלה לבצע את הצעות הביקורת.

ג. תהליכי עבודה

תהליכי העבודה הקשורים בהוצאת פקדונות קנייה שימשו ב-1956 נושא לבדיקה במשרד חברת השילומים בתל אביב. לתהליכי עבודה אלה נודעת חשיבות ניכרת, מאחר שכל תקלה בנזל עלולה להביא לידי עיכוב או השהיה בטיפול בהזמנות ועל ידי כך לגרום נזק ללקוחות, במיוחד לאלה, שעליהם לשלם רבית בנקאית אחרי פתיחת אשראים דוקומנטריים. בשלב הראשון של הבדיקה, שנערכה בתחילת שנת 1956, הועלו ליקויים בתחום הרישום של הפרטים השונים ושל המסמכים המוגשים על ידי הרשויות המוסמכות או הלקוחות לחברת השילומים – דבר שמנע לפעמים לאתר את המקום, שבו משום מה נתעכב הטיפול. כן צוינו מקרים מספר של השהיה בטיפול במסמכים ובהעברתם דרך שלבי הפעולה השונים במשך שבוע עד חודש ימים, בלי שנראתה סיבה מוצדקת לעיכובים אלה. בעקבות תוצאות הבדיקה הנהיגה חברת השילומים הסדרים, שעל ידיהם הושג שיפור ניכר במהלך הטיפול בהזמנות, אולם לפי תוצאות בדיקת המעקב, שנערכה בחודש אוגוסט 1956, נשאר עוד מקום לתיקון, במיוחד בהחשה של העברת פקדונות הקנייה למשלחת בגרמניה. חברת השילומים ניגשה לביצוע תיקונים אלה.

ד. תאריכי המשלוח של הסחורות

השמירה של משלחת הקניות בגרמניה על תאריכי האספקה, שמטרתה להבטיח שכל ספק יספק את הסחורה במועד, חשיבות יתרה נודעת לה כעת, מאחר שהתעסוקה המלאה, השוררת בשוק הגרמני, עלולה להביא לידי דחייות באספקה. עד מארס 1956 היה מחובתה של כל מחלקת קנייה לשמור על תאריכי האספקה של אותן הסחורות שהיא קנתה. עומס העבודה במחלקות הקנייה הקשה עליהן לעקוב באופן שיטתי אחרי מילוי ההתחייבויות של הספקים בדבר תאריכי האספקה, ומשום כך הועבר התפקיד לידי יחידה מינהלית מיוחדת, שתטפל בו באופן מרוכז וסדיר. אולם הסידורים הארגוניים ביחידה החדשה לא נסתיימו עד כה, וכתוצאה מזה אין היא עובדת עדיין כהלכה. הביקורת עמדה על הצורך להפעיל בהקדם את הסידורים הדרושים ביחידה החדשה וכן להנהיג שיטה המבטיחה, שהלקוחות יקבלו באופן שוטף ידיעה על כל שינוי, שיחול בתאריכי האספקה.

ה. הוצאות אש"ל

חברת השילומים שילמה לעובדיה, שנשלחו על ידיה לתפקיד זמני בגרמניה, ולחברי המשלחת, שבאו בשליחות ארצה, דמי אש"ל גבוהים יותר מאלה, שנקבעו בהודעות נציבות שירות המדינה בעבור עובדי המדינה. בהתאם להצעת הביקורת הונהג באמצע שנת 1956 נוהל, שלפיו ישולמו דמי אש"ל לפי השיעורים, שנקבעו בעבור עובדי המדינה.

ו. השתתפות המשלחת בהחזקת מכוניות של עובדים

המשלחת בקלן השתתפה עד סוף שנת 1955/56 בהחזקת המכוניות של 9 מעובדיה, בשנה הראשונה של ההחזקה בסך 180 ד"מ לחודש ובשנה השנייה בסך 120 ד"מ לחודש. למעשה השתמשו העובדים האלה במכוניותיהם לצורכי תפקידם במידה מוגבלת בלבד. המשלחת החליטה לצמצם את ההשתתפות החל מ-1.4.1956 לסך 50 ד"מ לחודש ולהפסיקה לחלוטין החל מ-1.1.1957.

ז. פיצויים לעובדים

לפי חוזה העבודה זכאים חברי המשלחת, עם סיום עבודתם, לפיצויים של משכורת חודש אחד בעבור כל שנת שירות במשלחת. הסדר זה נקבע בהתחשב בעבודה, שברוב המקרים יצטרכו חברי המשלחת, אחרי שובם ארצה, לחפש עבודה מתאימה חדשה. במקרים אחדים שולמו פיצויים בהתאם לחוזים אף לאלה מן העובדים, שהועברו למשלחת ממוסדות ממלתיים או ציבוריים ושחזרו לעבוד בהם עם תום שירותם במשלחת. הביקורת הציעה, שהסכמי העבודה עם עובדי מדינה מושאלים לא יכללו להבא התחייבות לתשלום פיצויים; מאידך הודגש הצורך, שבמקרים כאלה יובטחו כל זכויותיהם של העובדים המושאלים במקומות העבודה הקבועים שלהם. אשר לתשלומי הפיצויים שכבר בוצעו, החליטה המשלחת בפברואר 1956, להודיע על כך למשרדים הנוגעים בדבר, כדי שיהיה אפשרי להתחשב בפיצויים, ששולמו על ידי המשלחת, בעת עריכת החשבון הסופי על ידי המשרדים בשביל פקידים אלה.

ח. סניף חיפה

לחברת השילומים יש מחלקה בחיפה, שחבר עובדיה מונה 5 עובדים. עיקר פעולתה של המחלקה לפקח, כשהסחורות מגיעות לחיפה, על פירוקן מהאניות ובמידת הצורך על העברתן למחסני החברה. כן משמשת המחלקה כמקשר עם סוכני אניות וחברות הובלה בחיפה וסביבתה, מקבלת את חשבוניותיהם ומבצעת את התשלומים המגיעים לסוכנים ולחברות אלה. כתוצאה מן הביקורת, שנערכה במקום בחודש אוגוסט 1956, הוצע להעביר את ביצוע התשלומים אל המרכז בתל אביב, ויחד עם צמצום תפקידי המחלקה לבדוק את האפשרות של הקטנת מנגנון המחלקה. חברת השילומים תעביר במידת האפשר את ביצוע הפעולות הכספיות למרכז בתל אביב. מספר עובדי המחלקה יוקטן בעובד אחד.

iii. המוסד לביטוח לאומי

פעולות הביקורת

הביקורת הקיפה את שטחי הפעולה השונים של המוסד לביטוח לאומי; בעיקר נבדקו גביית דמי הביטוח, הטיפול בתביעות לגימלאות ותשלומיהן, ההשקעות של העתודות הכספיות ומערכת החשבונות.

א. המוסד ופעולותיו

תמונה כללית על תפקידי המוסד ומבנהו ניתנה כבר בדו"ח השנתי מס' 6 (עמ' 143). המוסד לביטוח לאומי הוקם על פי חוק הביטוח הלאומי, תשי"ד-1953, שנכנס לתוקפו ב-1 באפריל 1954. המוסד הוא גוף מאוחד, העומד לפיקוחו הכללי של שר העבודה ולישירותו של מבקר המדינה, והוא התחיל בפעולתו ב-1 באפריל 1954.